

UCHWAŁA NR 521/LXI/23
RADY POWIATU GRODZISKIEGO
z dnia 28 września 2023 r.

**w sprawie aktualizacji Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy
w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie
Grodziskim na lata 2021 -2025**

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 1526 z późn. zm.), art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 901 z późn. zm.) art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1249 z późn. zm.) w związku z ustawą z dnia 9 marca 2023 roku o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r., poz. 535) Rada Powiatu Grodziskiego uchwala, co następuje:

§ 1

1. Wprowadza się aktualizację Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Grodziskim na lata 2021-2025 uchwalonego Uchwałą Nr 257/XXXI/21 Rady Powiatu Grodziskiego z dnia 29 kwietnia 2021 roku.
2. Aktualne brzmienie Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Grodziskim na lata 2021-2025 stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Grodziskiego.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Sławomir Kamiński

Załącznik
do Uchwały Nr 521/LXI/23
Rady Powiatu Grodziskiego
z dnia 28 września 2023 r.

PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY
DOMOWEJ ORAZ OCHRONY OSÓB
DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ
W POWIECIE GRODZISKIM

NA LATA 2021 -2025

1. Wprowadzenie.....	2
2. Pojęcie zjawiska przemocy domowej.....	3
2.1. Cykl przemocy domowej.....	6
2.2. Skutki przemocy domowej.....	7
2.3. Charakterystyka osób dotkniętych przemocą domową.....	9
2.4. Charakterystyka osób stosujących przemoc domową.....	13
3. Zadania służb i instytucji w przeciwdziałaniu przemocy domowej.....	15
4. Skala zjawiska przemocy w oparciu o dane dotyczące Powiatu Grodziskiego.....	18
5. Główne cele i założenia Programu.....	23
6. Podmioty odpowiedzialne za koordynację Programu.....	26
7. Czas realizacji Programu.....	26
8. Monitoring i ewaluacja.....	27
9. Źródła finansowania.....	27
10. Podsumowanie.....	28

„Tam, gdzie jest niesprawiedliwość, gdzie jest przemoc, zakłamanie, nienawiść, nie szanowanie ludzkiej godności, tam brakuje miejsca na miłość, tam brakuje miejsca na serce, na bezinteresowność, na wyrzeczenia”

ks. Jerzy Popieluszko

1. Wprowadzenie

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej realizowany na terenie powiatu grodziskiego ma za zadanie zwiększyć jakość i skuteczność pomocy osobom uwikłanym w mechanizmy przemocy. Stanowi fundament dla rozwijania systemu profilaktyczno – pomocowego w zakresie ograniczenia i przeciwdziałania przemocy domowej.

Udoskonalona ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej oraz procedura „Niebieskiej Karty” mają na celu poprawę ochrony osób przed przemocą domową. Podejmowane działania w zespołach interdyscyplinarnych oraz grupach roboczych stanowi sposób walki z tym krzywdzącym zjawiskiem. I choć w zakresie profilaktyki przemocy wiele już zrobiono, to wciąż za mało. Przeciwdziałanie występowaniu tego zjawiska stanowi także wskazówkę, w jaki sposób konstruktywnie zaspokajać swoje potrzeby w oparciu o trzy najważniejsze komponenty: szacunek, miłość i pokój.

Opracowanie powiatowego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej jest wykonaniem nałożonego na powiat obowiązku wynikającego z art. 6 ust. 3 pkt.1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku (Dz. U. z 2021 r., poz. 1249 oraz z 2023 r. poz. 289, 535, 1606) o przeciwdziałaniu przemocy domowej.

Program określa kompleksowe działania skierowane zarówno na profilaktykę przeciwdziałania przemocy, jak również na ochronę osób doznających przemocy domowej i edukację osób stosujących przemoc domową. Zaplanowane w programie działania są kontynuacją szeregu czynności, które podjęto w ramach realizacji wcześniej uchwalonego Programu.

Obecny Program określa następujące działania skierowane do różnych grup odbiorców:

- 1) Informacyjno-edukacyjne – skierowane do ogółu mieszkańców Powiatu Grodziskiego, a także do osób doznających przemocy i osób stosujących przemoc domową.
- 2) Terapeutyczne, kierowane do osób doznających przemocy oraz pouczające, kierowane do osób stosujących przemoc domową.
- 3) Wspierające: psychologiczne, pedagogiczne, terapeutyczne, kierowane do osób doznających przemocy domowej.

- 4) Korekcyjno – edukacyjne i psychologiczno-terapeutyczne, kierowane do osób stosujących przemoc domową.

2. Pojęcie zjawiska przemocy domowej

Przemoc domowa oznacza jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą. Jak również ograniczające lub pozbawiające osobę doznającą przemocy domowej dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej, istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji. Ofiarami przemocy domowej mogą być kobiety, mężczyźni, młodzi lub starzy, bogaci albo biedni, pochodzący ze wszystkich warstw społecznych i o różnych wpływach politycznych. Badania wykazują jednak, że prawdopodobieństwo jej wystąpienia wzrasta w tych środowiskach, gdzie obserwowane jest nasilenie zjawisk patologicznych np. alkoholizmu, narkomanii, przestępczości, w rodzinach zdeintegrowanych i dysfunkcyjnych, a także w rodzinach dotkniętych bezrobociem i biedą w różnych jej odmianach.

Aktualny, wiarygodny wymiar zjawiska przemocy domowej nigdy nie będzie dokładnie znany ale jasne jest, że przemoc składa się na sytuację wielu rodzin na całym świecie.

Wyróżnia się dwa ogólne rodzaje przemocy:

- 1) przemoc gorąca - furia; pęknięcie tamy emocjonalnej, która przestaje powstrzymywać uczucia pochodzące z frustracji; wulkan emocjonalny; widowiskowa, widoczna; szybko przechodzi; jest skumulowaną siłą uczuć, której nie da się zatrzymać;
- 2) przemoc chłodna - zrealizowanie scenariusza przemocy, który ma na celu pogwałcenie dóbr i praw drugiej osoby; zaplanowana; zdarza się w pozornie dobrej rodzinie; nie ma tu furii i gniewu.

Formy przemocy:

- przemoc fizyczna,
- przemoc psychiczna,

- przemoc ekonomiczna,
- przemoc seksualna,
- zaniedbanie,
- cyberprzemoc.

Przemoc fizyczna - zamierzone działanie człowieka, zwrócone przeciwko fizyczności członka jego rodziny, niosące ryzyko uszkodzenia w ciele.

Bicie, popychanie, torturowanie, policzkowanie, uderzenie pięścią, kopanie, drapanie, plucie, szarpanie za włosy, gryzienie, wykręcanie rąk, duszenie, okaleczenie, przypalanie papierosem, wyrywanie paznokci, parzenie, rzucanie przedmiotami, użycie broni, napaść, uwięzienie oraz wszelkie inne działania, które wywierają ból i strach.

Objawy: sińce, obrzęki na twarzy, ramionach, klatce piersiowej, plecach, pod pachami, na dłoniach, stopach, pośladkach, ślady po oparzeniach, rany cięte, kute, blizny za uszami, otwarte rany w nietypowych miejscach.

Przemoc psychiczna - działanie mające na celu pozbawienia ofiary zaufania do siebie samej, tak, aby czuła się samotna i zależna tylko od agresora. Przymus i groźby, upokarzanie, zastraszanie, poniżanie, emocjonalne wykorzystywanie, szantaż emocjonalny, wyzywanie, obwinianie, wmawianie choroby psychicznej, izolowanie, manipulowanie poczuciem winy, karanie przez odmowę uczuć, odmawianie współżycia seksualnego, wyśmiewanie, zawstydzanie, kontrolowanie lub uniemożliwianie kontaktów z innymi, zabranianie korzystania z telefonu, samochodu, narzucanie własnych poglądów, zakaz opuszczania domu, miłość warunkowa, brak zainteresowania, brak szacunku, stała krytyka, oskarżanie o wywołanie przemocy, zaprzeczenie przemocy, porywanie dzieci, wykorzystywanie pozycji mężczyzny, wymaganie bezwzględnego posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, degradacja werbalna, podsłuchiwanie rozmów telefonicznych, niszczeniu przedmiotów cennych dla ofiary.

Objawy: niska samoocena, wzmożona czujność, tiki nerwowe, zmiana nastrojów, słaba kontrola emocji.

Przemoc ekonomiczna – kontrolowanie finansów, odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, nie zaspokajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny. Ograniczanie dostępu do wspólnych pieniędzy, zmuszanie do proszenia o pieniądze, uniemożliwianie dostępu do konta bankowego.

Przemoc seksualna - wymuszanie pożycia seksualnego, aktywności seksualnej, nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia, krytyka zachowań seksualnych, zmuszanie do oglądania filmów lub gazet pornograficznych, straszenie gwałtem, gwałt, straszenie karami fizycznymi i psychicznymi w razie odmowy współżycia, filmowanie podczas działań seksualnych, rozbieranie z zastosowaniem przemocy fizycznej.

Zaniedbanie - stosują ją najczęściej osoby dorosłe wobec dzieci a także członkowie rodziny wobec swoich starszych lub niepełnosprawnych najbliższych. Jest to niezaspokojenie ich podstawowych potrzeb emocjonalnych i fizycznych. O zaniedbaniu można mówić w przypadku odrzucenia emocjonalnego dziecka, braku zainteresowania jego rozwojem, sytuacją życiową, problemami, a także stanem zdrowia, higieną i kształceniem.

Cyberprzemoc - to wszelka przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych - komunikatorów, czatów, stron internetowych, blogów, SMS-ów, MMS-ów.

Przykłady cyberprzemocy: wysyłanie wulgarnych e-maili i sms-ów; kłótnie internetowe (flame war); publikowanie i rozsyłanie ośmieszających informacji, zdjęć i filmów; podszywanie się pod inną osobę; obraźliwe komentowanie wpisów na blogu.

Formy przemocy często występują łącznie, objawiając się w różnych postaciach i konfiguracjach.

2.1 Cykl przemocy w rodzinie

Przemoc nie jest jednorazowym aktem, lecz procesem, który ma tendencję do powtarzania się. Niezatrzymana przemoc - narasta. Badania wykazały, że osoby doznające przemocy, przechodzą przez trzy fazy powtarzającego się cyklu przemocy.

- **Faza narastania napięcia**

W tej fazie osoba stosująca przemoc staje się napięta i stale poirytowana. Każdy drobiazg wywołuje złość, z byle powodu wywołuje awanturę. W tej fazie często zaczyna więcej pić, brać narkotyki lub inne substancje zmieniające świadomość.

Może poniżać osobę doznającą przemocy – jej kosztem poprawiając swoje samopoczucie. Sprawia wrażenie jakby coraz mniej panował nad swoim gniewem. Osoba, która przemocy doznaje, uspokaja sprawcę, wywiązuje się ze swoich obowiązków, spełnia wszystkie zachcianki osoby stosującej przemoc. Często go przeprasza i ulega mu. Niektóre osoby mają w tej fazie różne dolegliwości fizyczne jak: bóle żołądka, głowy, bezsenność, utratę apetytu. Inne wpadają w apatię, tracą energię do życia lub stają się niespokojne i pobudliwe nerwowo. Jest to wynik narastania napięcia, który w pewnym momencie staje się nie do wytrzymania.

- **Faza gwałtownej przemocy**

W tej fazie partner staje się gwałtowny. Wpada w szal i wyładowuje się najczęściej na słabszych członkach rodziny. Eksplozję wywołuje najczęściej jakiś drobiazg np. lekkie opóźnienie posiłku. Przemoc doznawana w tej fazie może być mniej lub bardziej groźna fizycznie, ale zawsze jest bardzo krzywdząca emocjonalnie. Po zakończeniu wybuchu osoba doznająca przemocy jest w szoku, nie może uwierzyć w to co się stało, odczuwa wstyd i przerażenie. Staje się apatyczna i traci ochotę do życia.

- **Faza miodowego miesiąca**

Partner wyładował już złość i wie, że posunął się za daleko. Nagle staje się zupełnie inną osobą. Szczerze żałuje tego co zrobił, okazuje skruchę i obiecuje, że taka sytuacja nigdy się nie powtórzy. Zaczyna okazywać ciepło i miłość. Przynosi kwiaty, prezenty – zachowuje się jakby przemoc nigdy nie miała miejsca. Osoba doznająca przemocy zaczyna wierzyć w to, że partner się zmienił, a przemoc była jedynie incydentem. Problem z fazą miodowego miesiąca polega na tym, że jak każdy miodowy miesiąc nie trwa długo. To **pułapka, która zatrzymuje osobę doznającą przemocy w cyklu przemocy**.

Cykle takie mogą trwać przez wiele lat, przy czym zwykle skracają się fazy "miodowego miesiąca", wydłużają i bardziej dramatycznie przebiegają fazy narastania napięcia i gwałtownej przemocy. To co kiedyś było w fazie "miodowego miesiąca" przyjemności przekształca się w unikanie przykrości, bólu i cierpienia. Po pewnym czasie faza miodowego miesiąca zanika całkowicie i pozostają tylko dwie fazy.

2.2. Skutki przemocy domowej

Przemoc domowa, jest doświadczeniem traumatycznym, którego skutkiem są zarówno bezpośrednie szkody na zdrowiu psychicznym i fizycznym, jak i poważne, długotrwałe

problemy ujawniające się w życiu dorosłym, jako konsekwencje przemocy doświadczanej w dzieciństwie.

- **Skutki indywidualne.**

Osoby dorosłe doznające przemocy mogą ponieść śmierć w wyniku aktu przemocy lub samobójstwa będącego skutkiem przewlekłego stresu lub/i depresji, mogą doznać urazów fizycznych, trwałego kalectwa. Skutkiem przemocy mogą być też: zaburzenia zdrowia fizycznego i psychicznego, uzależnienie od substancji psychoaktywnych, trudności w funkcjonowaniu w różnych rolach społecznych, ubóstwo, bezdomność.

W przypadku dzieci i młodzieży – osób doznających przemocy - skutkiem może być również konflikty z prawem, przejawianie zachowań agresywnych, nieprawidłowo rozwijająca się osobowość, zaburzony proces socjalizacji, demoralizacja, trudności wychowawcze, trudności w nauce oraz problemy w życiu dorosłym.

Skutki przemocy dotyczą również osób stosujących przemoc, którzy mogą ponieść śmierć w wyniku zabójstwa przez ofiarę w akcie samoobrony, mogą doznać urazów, trwałego kalectwa. Skutkiem może być też bezdomność. Najczęściej dotyczy ona osób, które opuściły zakład karny.

- **Skutki społeczne.**

Przemoc domowa dotyka nie tylko tych, którzy bezpośrednio jej doznają. Dzieci wychowywane w rodzinie, w której jeden z rodziców stosuje przemoc wobec drugiego rodzica, nie mają zaspokojonej podstawowej potrzeby psychologicznej, jaką jest potrzeba bezpieczeństwa. Często występują u nich zaburzenia emocjonalne i zaburzenia zachowania. Część dzieci, zwłaszcza chłopców, identyfikuje się z osobami stosującymi przemoc i zaczyna się zachowywać agresywnie wobec innych ludzi – zarówno rówieśników jak i dorosłych.

W taki sposób krąg osób, pośrednio dotkniętych skutkami przemocy domowej, rozszerza się na osoby obce.

Dorośli, którzy jako dzieci doświadczyli przemocy domowej, często mają trudności z funkcjonowaniem w roli małżonka, rodzica, a to sprawia, że ich dzieci mogą mieć problemy. Krąg osób pośrednio dotkniętych przemocą rozszerza się też na następne pokolenia.

- **Skutki ekonomiczne.**

Przemoc domowa niesie za sobą również skutki ekonomiczne. Ponosi je każdy obywatel. Skutki ekonomiczne, związane z systemowym wsparciem osób uwikłanych w przemoc, można zobrazować poprzez wskazanie instytucji bezpośrednio lub pośrednio zajmujących się problemem przemocy domowej między innymi: policja, służba zdrowia, pomoc społeczna ale też i pracodawcy, szkoły itp.

2.3 Charakterystyka osób dotkniętych przemocą

Osoba doznająca przemocy w wyniku rozwijających się urazów traumatycznych prowadzących do zaniżonej samooceny traci umiejętność rozwiązywania własnych problemów.

Przemoc wprowadza osoby doznające tej przemocy w stan gotowości percepcyjnej, w którym ograniczona zostaje zdolność do analizowania czegokolwiek więcej poza aktualną sytuacją. Obserwuje się w omawianej kategorii osób zwiększoną tolerancję na agresję prowadzącą do usprawiedliwienia zachowań sprawcy.

Osoba doznająca przemocy wykształca w sobie zespół zachowań i strategii umożliwiających adaptację do sytuacji przemocy. Sposób funkcjonowania osób doznających przemocy prowadzi do rozłożonych w czasie konsekwencji.

Sytuacja psychologiczna dorosłej osoby doznającej przemocy:

Tragizm sytuacji osoby doznającej przemocy polega przede wszystkim na tym, że jest ona krzywdzona przez osobę najbliższą, którą kocha, jest krzywdzona w swoim domu, który powinien dawać jej poczucie bezpieczeństwa i być azylem.

Osoba krzywdzona poddawana jest szeregom zabiegów – celowych i systematycznych, które mają zmienić jej przekonania, postawy, uczucia, potrzeby, by działały zgodnie z oczekiwaniami sprawcy – takie zachowanie wobec drugiej osoby w psychologii nazywa się „praniem mózgu”. Zachowania, o których mowa wyżej można zaobserwować w relacji osoby stosującej przemoc z osobą doznającą przemocy. Osoba stosująca przemoc doprowadza do tego, że osoba przez niego krzywdzona zrywa kontakty z rodziną, przyjaciółmi, skupia swoje myśli i zachowania na jego osobie – cokolwiek powie lub zrobi najpierw rozważy to pod kątem tego, co o tym sądzi sprawca, wygłasza jego poglądy, ubiera się tak jak on sobie życzy.

Formy zachowań:

- 1) Izolacja – stopniowe pozbawianie ofiary kontaktów z innymi ludźmi, odcinanie od potencjalnego źródła wsparcia, podsłuchiwanie rozmów, czytanie e-maili, smsów, listów, zachęcanie do rezygnacji z pracy, zniechęcanie do kontaktów z koleżankami, wyrażanie niezadowolenia z wizyt rodziny, inicjowanie i prowokowanie kłótni i nieporozumień z członkami rodziny oraz przyjaciółmi osoby krzywdzonej.

- 2) Ponizanie i degradacja – osoba stosująca przemoc staje się dla osoby doznającej przemocy podstawowym źródłem informacji na jej temat, przedstawia ją w krzywym zwierciadle, wyśmiewa, poniża, degraduje, deprecjonując jej wartość we wszystkich sferach życia – jako żony/męża, matki/ojca, pracownika, partnerki/partnera seksualnego.
- 3) Monopolizacja uwagi - zanim cokolwiek osoba doznająca przemocy zrobi, pomyśli, powie, wygłosi pogląd, rozważy to pod kątem upodobań osoby stosującej przemoc, zastanowi się czy jest to zgodne ze zdaniem osoby stosującej przemoc; zanim się ubierze, pomyśli czy ten strój odpowiadałby osobie stosującej przemoc, zapyta o zgodę na wyjście z domu, ugotowanie obiadu rozważy pod kątem potraw, które lubi osoba stosująca przemoc – osoba doznająca przemocy boi się uczynić cokolwiek, co mogłoby stanowić przyczynę niezadowolenia osoby stosującej przemoc, stara się przewidywać jego potrzeby.
- 4) Doprowadzenie do wyczerpania - ograniczanie snu, posiłków, wypoczynku, wymuszanie nieakceptowanych praktyk seksualnych.
- 5) Wywoływanie lęku - grożenie osobie doznającej przemocy lub jej bliskim, ponizanie, ośmieszanie – osoba stosująca przemoc przekonuje osobę doznającą przemocy o swoich wpływach, mądrości i zaradności („nikt Ci nie uwierzy”, „załatwię Cię”), grozi odebraniem dzieci, wmawia osobie doznającej przemocy niepoczytalność („jesteś wariatką/wariatem”, „powiem wszystkim, że jesteś chora/chory psychicznie”).
- 6) Naprzemiennosc kary i nagrody – Osoba doznająca przemocy nie jest w stanie przewidzieć, kiedy zostanie ukarana, a kiedy nagrodzona za swoje zachowanie, podobnie jak faza miodowego miesiąca w cyklu przemocy, tak i naprzemiennosc kar i nagród opóźnia szukanie pomocy, utrudnia realną ocenę jej sytuacji rodzinnej, daje złudną nadzieję.

Omówione wyżej techniki „prania mózgu” mogą powodować u osoby doznającej przemocy podporządkowanie, bezradność, utratę poczucia własnej wartości, rezygnację z własnych poglądów, bezkrytyczne przyjmowanie rzeczywistości stworzonej przez osobę stosującą przemoc.

Sytuacja przemocy domowej nie jest normalną sytuacją, to sytuacja chronicznego stresu, napięcia, cierpienia, lęku, bezradności, poczucia braku wpływu na własne życie.

Specyfika przemocy domowej polega właśnie na tym, że osoba która jej doświadcza traci swoją moc sprawczą i siłę wewnętrzną, osoba stosująca przemoc obezwładnia ją psychicznie i emocjonalnie.

U osób, które doświadczają przemocy domowej zaobserwować można tzw. **syndrom wyuczonej bezradności**, który polega na tym, że w toku zdobytych doświadczeń nabierają one przekonania, że nic nie jest w stanie zmienić sytuacji, w jakiej się znajdują. Bierna postawa nie jest cechą osobowości tych osób, często funkcjonują one dobrze w innych aspektach życia, są aktywne, zaangażowane, są dobrymi pracownikami. Osoba krzywdzona początkowo podejmuje różne kroki, aby zatrzymać przemoc, rozmawia z partnerem, mówi bliskim o swojej sytuacji, a nawet szuka profesjonalnej pomocy. Kiedy podjęte próby zmiany sytuacji nie przynoszą spodziewanych efektów (np. umorzenie sprawy karnej z powodu braku wystarczających dowodów, postawa bliskich, którzy nie chcą wtrącać się „życie innych”) osoba doznająca przemocy nabiera przekonania, że cokolwiek zrobi, to i tak nie zmieni swojej sytuacji.

Osoba stosująca przemoc wzmacnia się wówczas w swoim poczuciu bezkarności, a osoba doznająca przemocy w poczuciu niemocy – wie, że jest krzywdzona, źle traktowana, jednak nie jest w stanie zmotywować się do działania.

Bardzo często osoba doznająca przemocy nie jest w stanie zrezygnować z trudnego związku i z tego, w co zainwestowała tak dużo pracy, czasu i energii. Zdziwienie budzi fakt, że trwa ona w związku, który przynosi jej tak wiele cierpienia, w którym jest upokarzana i nie respektuje się jej praw. Osoba doznająca przemocy często żyje nadzieją, że będzie lepiej, dlatego też inwestuje w ten związek. Ma poczucie, że poprawa sytuacji zależy właśnie od niej, natomiast im więcej się stara i wkłada w to działanie energii, tym trudniej jej odejść od partnera. Mechanizmy przemocy pokazują, że sytuacja osoby doznającej przemocy domowej nie jest taka, jak się pozornie wydaje – to nie wola, czy skłonności masochistyczne powodują, że osoba ta trwa w toksycznym dla niej związku, mimo wciąż doznawanych szkód. Mechanizmy przemocy „oplatają ofiarę niczym pajęczyna”, z której bez wsparcia z zewnątrz bardzo trudno się wydostać.

Etapy pracy z osobami uwikłanymi w przemoc:

1. Diagnoza sytuacji osoby doświadczającej przemocy.
2. Wspólne z osobą doznającą przemocy określenie jej potrzeb i oczekiwań.

3. Opracowanie planu pomocy.
4. Realizacja planu pomocy.
5. Dzięki udzieleniu kompleksowej pomocy należy przypuszczać, że osoba doznająca przemocy pod jej wpływem nabierze wystarczającej siły, która pozwoli jej na skuteczne zatrzymanie przemocy w jej życiu.
6. W przypadku niektórych osób, kierowanie do specjalistycznych ośrodków wsparcia.

Przemoc domowa jest problemem trudnym do zdiagnozowania, rozmiary i szkodliwość zjawisk związanych z przemocą domową wskazują, że jest to jeden ze szczególnie ważnych problemów społecznych w Polsce.

Wymaga on podjęcia szerokiego, dobrze zorganizowanego i zaplanowanego na wiele lat programu przeciwdziałania. Jego realizacja powinna przyczynić się do poprawy stanu bezpieczeństwa życia codziennego.

Najczęściej identyfikowanymi osobami doznającymi przemocy w rodzinie są kobiety i dzieci. Istnieją jednak powody by sądzić, że przemoc dotyczy także często osób starszych i niepełnosprawnych.

Od strony psychologicznej doznawanie przemocy to najczęściej ciągły stres, strach, poczucie krzywdy, bezradności i osamotnienia, to ciągła deprywacja potrzeby bezpieczeństwa, utrata siły i wiary we własną wartość oraz możliwość zmiany. Uraz, którego doświadczają osoby doznające przemocy, nie pozostaje bez śladu i prowadzi do takich zmian psychiki, że konieczna staje się pomoc specjalistyczna.

Ponieważ jednak osoby doznające przemocy są narażone na wielokrotne, nawracające zranienia, to ich objawy mogą być także zwielokrotnione, a wysiłki terapeutyczne mało efektywne. Bez oddziaływań terapeutycznych najczęściej nie udaje się skutecznie przezwyciężyć zmian w tożsamości osoby doznającej przemocy i wprowadzić jakościowych korekt w jej życiu.

Osoby doznające długotrwałej przemocy najczęściej znajdują się w stanie psychicznym uniemożliwiającym im samodzielne, skuteczne i zaplanowane działanie. Często, paradoksalnie, zachowują się tak, jakby nie były zainteresowane zmianą podejmują nieskoordynowane decyzje i działania, są niekonsekwentne, wycofują się z podjętych decyzji, zmieniają postępowanie, wykazują brak determinacji i zaufania do innych. Wielokrotne doświadczanie przemocy, z której "nie było wyjścia", utrwala w osobie doznającej przemocy przekonanie o bezsilności. Trzeba przy tym pamiętać, że przezwyciężenie tych tendencji to nie jest jeden chwilowy akt, ale długotrwały proces.

Niebezpieczne są zwłaszcza te momenty, gdy napotka się na swojej drodze przeszkody. Dlatego tak ważna jest reakcja otoczenia i zaoferowana pomoc.

Osobę tak wrażliwą i tak czujną na wszelkie objawy bezsilności, jaką jest osoba doznająca przemocy domowej, bardzo łatwo jest ponownie zranić i skłonić do powrotu do myślenia, iż bycie osobą doznającą przemocy to jej los i przeznaczenie.

Wszelkie oddziaływania terapeutyczne mają, więc tym większy sens i będą skuteczniejsze, jeżeli równocześnie zmienia się sytuacja i rzeczywistość, w jakiej funkcjonuje osoba doznająca przemocy. Dopiero wówczas działania terapeutyczne mogą przynieść spodziewane i trwalsze efekty.

Z perspektywy społecznej nadrzędnym celem powinny stać się działania zmierzające do zmniejszenia rozmiarów przemocy w polskich rodzinach, pomaganie osobom doznającym przemocy poprzez powstrzymywanie osób stosujących przemoc oraz reagowanie i motywowanie świadków do pomagania.

2.4 Charakterystyka osób stosujących przemoc domową

Problem przemocy można rozpatrywać w różnych płaszczyznach. Jedną z nich dotyczy osób stosujących przemoc. Typowy napastnik najczęściej jest mężczyzną, ma podstawowe wykształcenie, nie pracuje zawodowo, nadużywa alkoholu.

Jedną z częstszych przyczyn stosowania przemocy domowej jest alkoholizm jednego bądź obojga rodziców.

Do innych czynników predysponujących do zachowań agresywnych w rodzinach, w których doszło do rozpadu więzi, zalicza się: złe warunki materialne, obniżoną sprawność intelektualną, zaburzenia emocjonalne. Badacze zajmujący się poszukiwaniem przyczyn przemocy dowodzą, iż mężczyźni mają trudności w wyrażaniu głębokich problemów emocjonalnych w pokojowy sposób, czyli w doznawaniu i kontrolowaniu przeżywanych uczuć.

Wyniki badań wskazują, że osoby stosujące przemoc wobec innych same doświadczały przemocy w dzieciństwie. Prawdą jest, że nie każda osoba doznająca przemocy staje się osobą stosującą przemoc, ale wydaje się, że każda osoba stosująca przemoc była kiedyś osobą doznającą przemocy. Dorastanie w atmosferze przemocy, braku bezpieczeństwa, miłości, wzajemnego szacunku i poszanowania nie wpływa obojętnie na zdrowie psychiczne człowieka.

Sprzyja natomiast kształtowaniu się wielu nieprawidłowych cech osobowości, wymienia np. osobowość wieloraką (mnogą), uzależnienia, anoreksję i bulimię, zaburzenia typu borderline, a nawet psychozy jako zaburzenia łączone z doświadczaniem przemocy w dzieciństwie. Z badań psychologicznych wiadomo, że około 10% osób stosujących przemoc ujawnia cechy i zachowania psychopatologiczne.

Możemy wyróżnić następujące cechy osobowościowe osób stosujących przemoc, do których zalicza się: emocjonalną niedojrzałość, impulsywność, egocentryzm, wyobcowanie, niski poziom wartości, niską samoocenę, słabe poczucie bezpieczeństwa, brak empatii i emocjonalnego ciepła, sztywność osobowości i nieumiejętność pójścia na kompromis.

Inne badania kliniczne pozwoliły na wyodrębnienie mechanizmów psychopatologicznych sprzężonych z agresją. Są to: zależność, ambiwalencja i problemy z bliskością w związkach, podejrzliwość i zazdrość, brak satysfakcji z życia, brak szczęścia w związkach intymnych, agresywność, impulsywność, skłonność do gwałtu, stosowanie mechanizmów obronnych, tj. wypierania, zaprzeczania, projekcji, niestalość nastroju, izolacja. Szczególne znaczenie mają postawy i zachowania określane jako dyssocjalne, aspołeczne i antyspołeczne.

Osoby stosujące przemoc mają niedostateczną kontrolę zachowań i stosują głównie te strategie zaradcze, które są zorientowane emocjonalnie i mają na celu odreagowanie.

Można wyróżnić również trzy typy osób stosujących przemoc.

Do pierwszego typu należą ci, którzy ograniczają akty przemocy do członków własnej rodziny. Nie wykazują oni objawów poważnych zaburzeń psychicznych. Mają słabo ukształtowane umiejętności społeczne, cechuje ich wysoki poziom zależności od partnera. W dzieciństwie byli świadkami bądź osobami doznającymi przemocy.

Do drugiego typu należą osoby stosujące przemoc, którzy również stosują przemoc domową, choć sporadycznie dopuszczają się również aktów agresji poza nią, ale przejawiają niestabilność emocjonalną i zaburzenia psychiczne. W większości doświadczali oni przemocy w pierwotnej rodzinie, byli odrzuceni przez rodziców. Mają słabe umiejętności społeczne, trudności w komunikowaniu się z innymi. Niezdolni są do wyrzutów sumienia.

Trzecią grupę stanowią osoby stosujące przemoc, którzy dokonują agresji zarówno w rodzinie, jak i poza nią. Są to osoby, które często nadużywają alkoholu i stosują inne środki psychoaktywne. Użycie siły jest dla nich sposobem na rozwiązanie problemu.

Istnieje również podział osób stosujących przemoc wśród alkoholików. Tutaj mamy dwa typy osób stosujących przemoc.

Jedną grupę stanowią osoby, u których skłonność do przemocy pojawia się w toku rozwoju choroby alkoholowej. Nagromadzone emocje, typu: złość, frustracja, bezsilność wobec własnego życia, znajdują ujście w aktach agresji wobec bliskich.

Drugą grupę stanowią osoby, które stosowały przemoc zanim doszło do uzależnienia. W tym przypadku skłonność do zachowań agresywnych wynika z tendencji osobowościowych i jest bardziej utrwalona.

Podsumowując osoby stosujące przemoc stanowią główne ogniwo w rozwijaniu się mechanizmów przemocowych.

Sposób funkcjonowania osoby stosującej przemoc zaburza wzajemne relacje w rodzinie, przyczynia się do licznych dysfunkcji. Zatrzymanie przemocy opiera się przede wszystkim na pracy z osobą stosującą przemoc. Znajomość systemu zachowań osoby stosującej przemoc ułatwia podejmowanie działań korekcyjno-terapeutycznych.

3. Zadania służb i instytucji w przeciwdziałaniu przemocy domowej

Konieczność podejmowania działań zapobiegających przemocy domowej wynika przede wszystkim z ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (tj. DZ. U. z 2021 r. poz. 1249, z 2023 r. poz. 289, 535) oraz Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2023.

Procedura „Niebieskiej Karty”

Jest to procedura postępowania/ interwencji obejmująca działania wielu służb, mająca na celu zatrzymanie przemocy domowej oraz pomoc w wychodzeniu z tej sytuacji.

Działania są indywidualnie dostosowane do potrzeb danej rodziny. Procedura w swej istocie ma za zadanie ochronę godności i podmiotowości osoby pokrzywdzonej, a jej rozpoczęcie następuje w chwili wypełnienia formularza przez przedstawiciela podmiotu wskazanego w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy. „Niebieska Karta” dokumentuje fakt doznawania przemocy. Stanowi podstawę pracy zespołu interdyscyplinarnego oraz grupy roboczej.

W ramach procedury „Niebieskiej Karty” podejmuje się działania w zakresie zapewnienia wsparcia osobie doznającej przemocy oraz zatrzymujące stosowanie przemocy przez osobę stosującą przemoc. „Niebieskie Karty” stanowią ważne źródło informacji o rozmiarach zjawiska umożliwiające jego analizę.

O uruchomieniu procedury może prosić każda osoba doznająca przemocy domowej oraz osoby mające wiedzę, że w danej rodzinie dochodzi do przemocy.

Trzeba jednak pamiętać, że o wszczęciu procedury ostatecznie decyduje przedstawiciel służby/ instytucji, do którego dokonujemy zgłoszenia.

Uprawnienia do uruchomienia procedury „Niebieskiej Karty” mają przedstawiciele takich służb, jak:

- policja,
- jednostki organizacyjne pomocy społecznej (np. pracownik socjalny),
- komisja rozwiązywania problemów alkoholowych,
- oświata (np. nauczyciel, pedagog lub psycholog szkolny, dyrektor szkoły),
- ochrona zdrowia (np. lekarz, pielęgniarka, ratownik medyczny).

Uruchomienie procedury następuje w przypadku, gdy przedstawiciel jednej z ww. służb poweźmie podejrzenie, że osoba, z którą rozmawia/ ma kontakt, doznaje przemocy. Odbywa się to przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A”. Jest to dokument z danymi osób uwikłanych w przemoc domową opisujący sytuację przemocy.

Bezpośrednio po wypełnieniu formularza „Niebieska Karta – A” osobie doznającej przemocy przekazuje się formularz „Niebieska Karta – B”. Zawiera on informacje o prawnych konsekwencjach stosowania przemocy oraz o miejscach, gdzie można uzyskać pomoc.

Zakończenie procedury następuje w chwili ustania przemocy lub stwierdzenia braku zasadności do podejmowania działań.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej wskazuje na zadania organów państwa w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, zasady postępowania wobec dotkniętych przemocą w rodzinie oraz tych, którzy ją stosują.

Policja

Ustawa o Policji – Art. 1. Ust. 1 „policja (...) przeznaczona jest do ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz utrzymania bezpieczeństwa i porządku.”

Policja jest zobowiązana do ochrony bezpieczeństwa ludzi i do ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Do zadań policji należą: ochrona życia, zdrowia i mienia ludzi, inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń, wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców.

Na wezwanie policji w przypadku ostrej sytuacji kryzysowej w rodzinie (awantura, krzyki, zagrożone bezpieczeństwo dzieci) przyjeżdża patrol interwencyjny, który przeprowadza interwencję w domu osób poszkodowanych.

Celem takiej interwencji jest zatrzymanie przemocy „tu i teraz” i zapewnienie bezpieczeństwa osobom poszkodowanym. Policja może zatrzymać osobę stosującą przemoc lub przewieźć go do izby wytrzeźwień. Może zastosować również:

- Zakaz zbliżania się do osoby doznającej przemocy domowej na wyrażoną w metrach odległość,
- Zakaz kontaktowania się z osobą doznającą przemocy domowej,
- Zakaz wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego lub miejsca pracy.

Gminy/Ośrodki Pomocy Społecznej (OPS)

Do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, w tym:

- 1) opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej;
- 2) prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą domową;
- 3) zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Powiaty/Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie

1. Zadania własne powiatu:
 - a) opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej;
 - b) opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową;
 - c) zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia;
 - d) zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.
2. Zadania z zakresu administracji rządowej:
 - a) tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla osób doznających przemocy domowej;

- b) opracowywanie i realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową;
- c) opracowywanie i realizacja programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową;
- d) wydawanie zaświadczeń o zgłoszeniu się osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programach, o których mowa w pkt 2 i 3, oraz o ich ukończeniu.

Komisje rozwiązywania problemów alkoholowych

Komisje działają przy u urzędach gminy/ miasta/ dzielnicy. Ich działania koncentrują się na profilaktyce uzależnień, czyli zapobieganiu uzależnianiu się kolejnych osób, oraz przeciwdziałaniu negatywnym skutkom uzależnienia u osób, które są już uzależnione. Ponieważ uzależnienie od alkoholu stanowi jeden z czynników ryzyka w sytuacji przemocy, komisje koncentrują się w swoich działaniach także na jej przeciwdziałaniu.

Od przedstawicieli komisji rozwiązywania problemów alkoholowych możemy oczekiwać:

- Wszczęcia procedury „Niebieskiej Karty”.
- Uruchomienia procedury zobowiązania do leczenia.
- Komisja motywuje osobę uzależnioną do kontaktu z placówką terapii uzależnień.
- Skierowania do sądu wniosku o zobowiązanie do leczenia.

Ochrona Zdrowia

Jak sama nazwa wskazuje, zadaniem tej służby jest ochrona zdrowia pacjenta. Przemoc domowa leży w kompetencjach ochrony zdrowia, ponieważ przemocy często towarzyszą wyraźne uszkodzenia zdrowia fizycznego (ślady pobicia, siniaki, skaleczenia, złamania itp.) oraz występują zaburzenia zdrowia psychicznego (lęk, przygnębienie, bezsenność itp.).

W sytuacji przemocy domowej od pracownika ochrony zdrowia możemy oczekiwać:

- Wszczęcia procedury „Niebieskiej Karty”.
- Wydania bezpłatnego zaświadczenia o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy domowej.
- Poinformowania organów ścigania (policji i prokuratury) o popełnieniu przestępstwa.
- Zapewnienia pomocy medycznej.
- Wspieranie przedstawicieli pomocy społecznej i policji przy podejmowaniu decyzji o zabraniu dziecka z rodziny, w której na skutek przemocy zagrożone jest jego zdrowie i życie.

Oświata

W placówkach oświatowych dzieci i młodzież spędzają znaczną część swojego dnia. Pracownicy oświaty mają więc możliwość wnikliwej obserwacji swoich uczniów. Często są też

postrzegani przez małoletnich jako osoby godne zaufania, którym można przekazać informacje o sytuacji przemocy. Dlatego także i oni zostali włączeni w działania na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej.

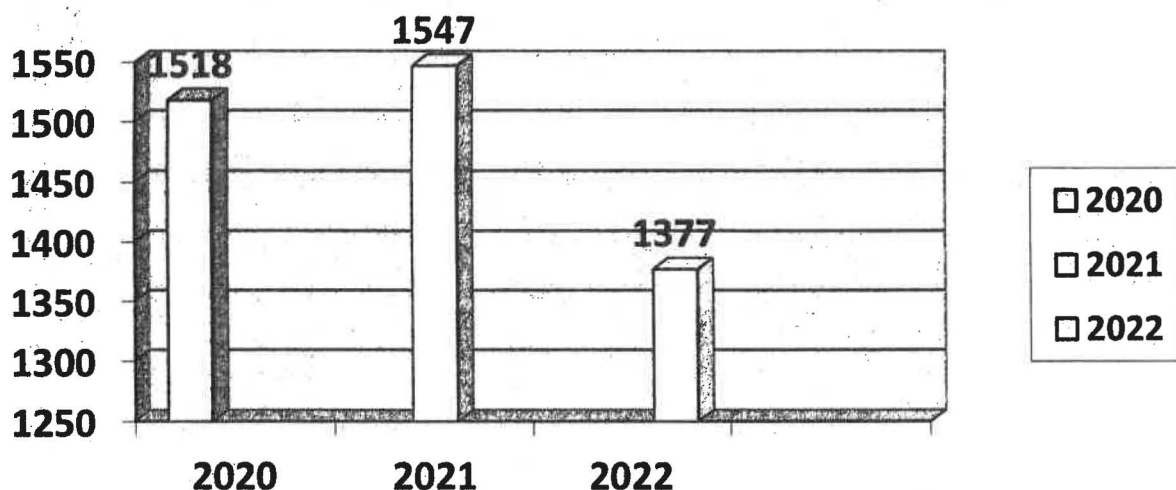
W sytuacji przemocy domowej przedstawiciel oświaty:

- Wszczyna procedurę „Niebieskiej Karty”
- Bierze udział w pracach grupy roboczej

4. Skala zjawiska przemocy domowej w oparciu o dane dotyczące Powiatu Grodziskiego

Z danych Komendy Powiatowej Policji w Grodzisku Mazowieckim za lata 2020-2022 skalę interwencji wobec przemocy domowej w ramach procedury „Niebieskiej Karty” obrazuje poniższe zestawienie.

Ilość interwencji dotyczących przemocy domowej



Dane szczegółowe:

Dane nt. przemocy domowej na terenie powiatu grodziskiego - 2022	Liczba
Liczba ogólna przeprowadzonych interwencji domowych, w tym dotyczących przemocy	1377
Liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej w tym: - kobiety	68 55

- mężczyźni	7
- małoletni	6
Liczba osób stosujących przemoc domową	62
w tym: - kobiety	4
- mężczyźni	54
- nieletni	4
Liczba osób stosujących przemoc domową pod wpływem alkoholu	41
w tym: - kobiety	6
- mężczyźni	35

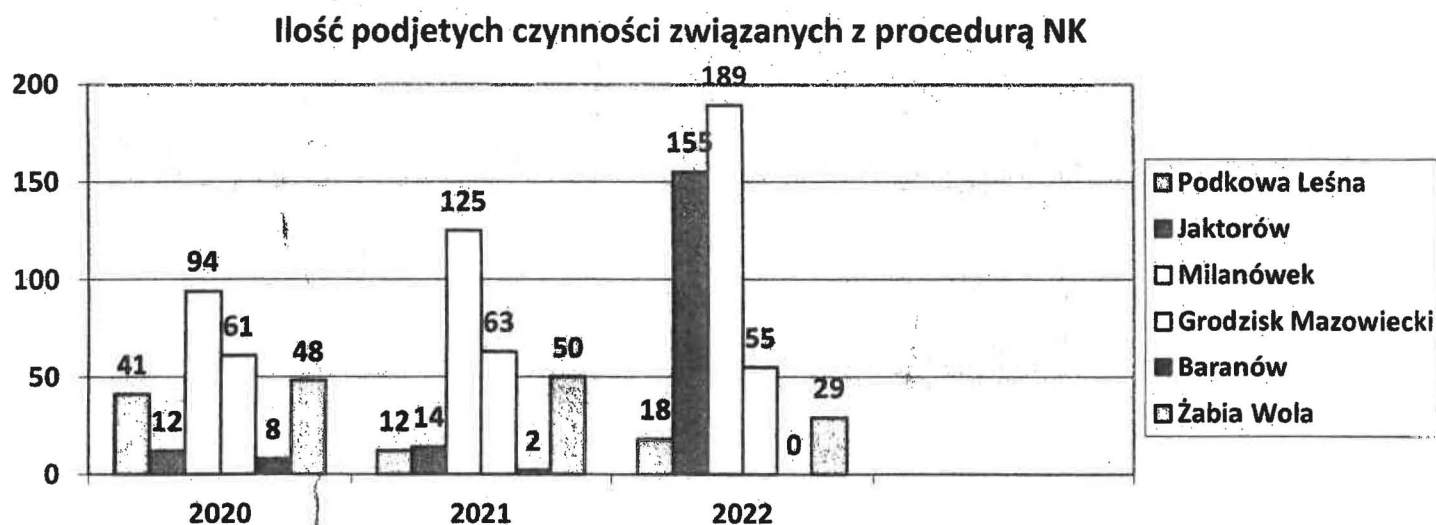
Skalę i charakter zjawiska przemocy w powiecie grodziskim najlepiej oddają powyższe statystyki policyjne.

Z danych dotyczących przeprowadzonych na przestrzeni lat 2020-2022 interwencji domowych możemy wywnioskować, że w 2020 roku były 1518 tego rodzaju interwencji, a w 2021 roku już 1547, natomiast w 2022 r była tendencja malejąca tj. 1377.

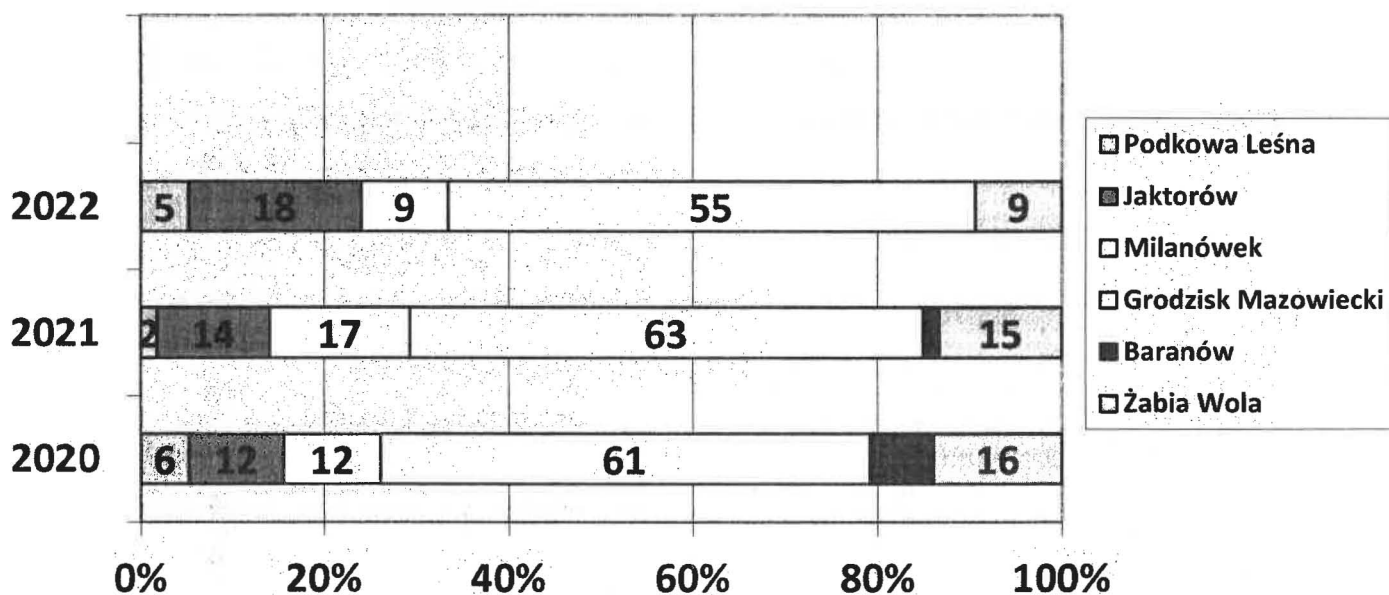
Nie zmienia się obraz osób stosujących przemoc, którym w około 95 % jest mężczyzna pod wpływem alkoholu oraz obraz osoby doznającej przemocy, którą zwykle jest kobieta.

Dane uzyskane z Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu powiatu grodziskiego przedstawiają się następująco:

Przemoc domowa w gminie Podkowa Leśna, Jaktorów, Milanówek, Grodzisk Mazowiecki, Baranów, Żabia Wola w latach 2020 – 2022



Ilość zgłoszonych spraw dotyczących przemocy na terenie gmin



Dane nt. przemocy domowej na terenie ww. gmin 2022	Liczba
Liczba prowadzonych spraw związanych z przemocą domową	292
Liczba osób doznających przemocy	142
w tym: - kobiety	76
- mężczyźni	9
- małoletni	57
Liczba osób stosujących przemoc	103
w tym: - kobiety	21
- mężczyźni	82
- nieletni	0
Liczba zgłoszonych osób stosujących przemoc będących pod wpływem alkoholu	16
w tym: - kobiety	1
- mężczyźni	15

Te liczby potwierdzają tezę, że przynajmniej statystycznie, osobami doznającymi przemocy w rodzinie częściej stają się mieszkańcy miast niż małych miejscowości.

Prezentowana w formie tabelarycznej skala zjawiska przemocy obejmuje dane dotyczące:

1. Niebieskich Kart.
2. Liczby postępowań z art. 207.
3. Liczby osób doznających przemocy i osób stosujących przemoc domową.

Po analizie danych otrzymanych z Komendy Powiatowej w Grodzisku Mazowieckim jak i z Ośrodków Pomocy Społecznej można stwierdzić, że zjawisko przemocy domowej ma nadal duży zasięg i konsekwencje natury wychowawczej, psychologicznej, zdrowotnej i ekonomicznej. Próba rozwiązania tego problemu wymaga rzeczywistej współpracy przedstawicieli wielu obszarów życia społecznego. Najważniejszym i najbardziej istotnym krokiem na drodze do jego rozwiązania jest ujawnienie istnienia problemu i dostrzeżenie konieczności zajmowania się nim.

Przemocy domowej często towarzyszy nadużywanie alkoholu. Wiele rodzin, w których występuje problem alkoholowy jest monitorowanych przez Ośrodki Pomocy Społecznej.

Samo zjawisko przemocy domowej jest trudne do zdiagnozowania ze względu na znaczną liczbę przestępstw „ukrywanych”. Z doświadczenia osób i organizacji zajmujących się przemocą wynika, że większość sytuacji przemocowych zachodzących wewnątrz rodziny w ogóle nie jest zgłaszanych. W szczególności dotyczy to dzieci, które są osobami doznającymi przemocy domowej i z reguły nie potrafią same prosić o pomoc, a czasem dochodzi do zagrożenia ich zdrowia, a nawet życia. Zaprezentowane powyżej dane, dotyczące zarówno ilości osób doznających przemocy jak i osób stosujących przemoc domową co świadczą o tym, iż problem przemocy domowej nie jest obcy w powiecie grodziskim, a to wskazuje na potrzebę opracowania i przeprowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową.

Pamiętajmy, że przemoc występuje w wielu środowiskach społecznych.

5. Główne cele i założenia Programu

Celem Programu jest tworzenie warunków do bardziej skutecznego przeciwdziałania przemocy domowej i zmniejszenie występowania tego zjawiska w powiecie grodziskim.

Cele szczegółowe Programu są następujące:

- Zwiększenie dostępności i poprawa jakości wsparcia realizowanego w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej w zakresie wyrównywania dostępu do usług świadczonych na terenie powiatu, poprawy ich jakości i dostosowaniu do potrzeb odbiorców oraz rozwoju instytucji i kadry świadczącej wsparcie.

- Wzmocnienie koordynacji i dążenie do kompleksowości regionalnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej w zakresie budowania relacji pomiędzy instytucjami, dostrzegania komplementarności ich działań na rzecz rodzin, tworzenia lokalnych systemów koordynacji oraz zwiększania kompleksowości wsparcia realizowanego na poziomie regionalnym.

Planowana realizacja wytyczonych celów wymagała określenia czterech podstawowych obszarów zawierających kierunki podejmowanych działań, a także sprecyzowania oddziaływań koncentrowanych na różnych grupach odbiorców Programu:

- działania związane z profilaktyką i edukacją społeczną – kierowane do ogółu społeczeństwa, w tym do osób i rodzin zagrożonych przemocą domową;
- ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą domową – obszar uwzględniający przede wszystkim osoby dotknięte przemocą domową oraz służby lub podmioty zajmujące się ochroną i pomocą osobom dotkniętym przemocą;
- oddziaływania wobec osób stosujących przemoc domową – kierowane do osób stosujących przemoc domową, a także do właściwych służb lub podmiotów zajmujących się oddziaływaniem na osoby stosujące przemoc;
- podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej – zakres działań kierowanych do przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

Opracowane cele Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej zakładają ograniczenie skali zjawiska przemocy domowej oraz skutków stosowania przemocy, co stanowi cel nadrzędny. Dlatego też w realizację celów i zadań Programu zaangażowane zostaną różne podmioty, instytucje i organizacje, których zadaniem jest przeciwdziałanie przemocy domowej. W Programie opisano również przewidywane wskaźniki monitorowania realizacji działań.

Program skierowany jest do:

- 1) osób doznających przemocy domowej
- 2) osób stosujących przemoc domową;
- 3) świadków przemocy domowej.

Założeniem programu jest:

- zmiana postaw, przekonań i zachowań mieszkańców powiatu grodziskiego wobec zjawiska przemocy domowej;
- promowanie wartości rodziny i wychowania bez przemocy;
- edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie konsekwencji wynikających ze stosowania przemocy domowej;
- rozwijanie edukacji w środowiskach młodzieżowych oraz wśród dzieci i osób dorosłych, dotyczącej postawy wyrażających szacunek oraz życzliwość wobec człowieka;
- skoordynowanie działań i zintegrowanie środowisk lokalnych na rzecz ograniczenia przemocy domowej;
- cykliczne analizowanie postaw społecznych wobec zjawiska przemocy domowej;
- ograniczenie i zmniejszenie skali zjawiska przemocy domowej w powiecie grodziskim;
- cykliczna analiza poziomu wiedzy społeczności lokalnych na temat form pomocy osobom uwikłanym w przemoc;
- pozyskiwanie środków na realizację zadań i programów;
- opracowywanie i usprawnianie procedur w zakresie przeciwdziałania przemocy.

6. Harmonogram działań

Cel strategiczny Nr 1 : Profilaktyka i edukacja społeczna				
<i>Cel operacyjny: Zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy</i>				
Kierunki działań	Rodzaj działań	Realizatorzy	Wskaźniki	Okres realizacji
1. Poszerzenie wiedzy dotyczącej zjawiska przemocy domowej na terenie powiatu grodziskiego	Diagnozowanie zjawiska przemocy domowej na terenie powiatu grodziskiego	PCPR	Statystyki ujęte w sprawozdaniach i opracowaniach	2023-2025
	Tworzenie bazy danych dotyczących miejsc i osób udzielających wsparcia osobom stosującym przemoc domową oraz osobom dotkniętym przemocą domową	PCPR we współpracy z instytucjami i organizacjami pomocowymi	Liczba utworzonych baz danych	2023-2025
2. Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy domowej;	Prowadzenie akcji informacyjno-edukacyjnych dotyczących przemocy domowej i jej przeciwdziałania	PCPR we współpracy z mediami, instytucjami pomocowymi oraz organizacjami pozarządowymi	Liczba podjętych inicjatyw	2023-2025
3. Promowanie prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową	Prowadzenie warsztatów w prawidłowych metod wychowawczych	PCPR we współpracy z instytucjami pomocowymi, kuratorami	Liczba uczestników warsztatów	2023-2025
Cel strategiczny Nr 2 : Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą domową				
<i>Cel: Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą</i>				
Kierunki działań	Rodzaj działań	Realizatorzy	Wskaźniki	Okres realizacji
1. Upowszechnianie informacji i edukacja w zakresie możliwości i form udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą domową.	Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania pomocy, m.in.: medycznej, psychologicznej, prawnej, socjalnej, zawodowej i rodzinnej.	PCPR	Liczba opracowanych i upowszechnionych materiałów informacyjnych.	2023-2025
	2. Udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą.	Prowadzenie poradnictwa specjalistycznego	PCPR	Liczba osób korzystających z poradnictwa
Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą miejsc w całodobowych ośrodkach wsparcia oraz w ośrodkach interwencji kryzysowej.		PCPR	Liczba osób korzystających	2023-2025

	Upowszechnianie informacji dotyczących telefonów zaufania, interwencyjnych lub informacyjnych dla osób dotkniętych przemocą.	PCPR	Liczba upowszechnionych informacji	2023-2025
	Zapewnianie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom w trybie art. 12a Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej	PCPR, rodziny zastępcze, placówki pieczy zastępczej	Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej	2023-2025

Cel strategiczny Nr 3: Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc domową

Cel: Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc

Kierunki działań	Rodzaj działań	Realizatorzy	Wskaźniki	Okres realizacji
1. Realizowanie wobec osób stosujących przemoc domową programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych zmierzających do zaprzestania przemocy domowej	Opracowanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową	PCPR przy współpracy zespołów interdyscyplinarnych, lokalnych ops, kuratorów sądowych, Policji	Liczba uczestników programu Liczba osób, które ukończyły programy	2023-2025
2. Realizowanie programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową zmierzających do zmiany wzorców zachowań.	Opracowanie i realizacja programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową.	PCPR	Liczba uczestników programu Liczba osób, które ukończyły programy	2023-2025

Cel strategiczny Nr 4 : Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej

Cel: podniesienie jakości i dostępności świadczonych usług poprzez zwiększanie kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy

Cele operacyjne	Kierunki działań	Realizatorzy	Wskaźniki	Okres realizacji
1. Wzmacnianie kompetencji zawodowych osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej	Wsparcie osób pracujących bezpośrednio z osobami dotkniętymi przemocą domową i z osobami stosującymi przemoc, w formie np. szkoleń, warsztatów, superwizji	PCPR	Liczba kursów i warsztatów Liczba uczestników	2023-2025

7. Podmioty odpowiedzialne za koordynację Programu

1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.
2. Ośrodki Pomocy Społecznej z terenu powiatu grodziskiego.
3. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna.
4. Sąd Rejonowy w Grodzisku Mazowieckim i Żyrardowie (kuratorzy zawodowi i społeczni).
5. Komenda Policji w Grodzisku Mazowieckim.
6. Straż Miejska.
7. Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
8. Gminne Zespoły Interdyscyplinarne.
9. Poradnia Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia.
10. Organizacje Pozarządowe.
11. Służba Zdrowia.
12. Placówki oświatowe.

8. Monitoring i ewaluacja

Stały monitoring programu będzie prowadzony przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Mazowieckim, który na bieżąco będzie oceniał realizację programu oraz proponował zmiany i aktualizację założeń, celów i skutecznych działań.

W ramach rocznego sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie będzie analizowany stopień realizacji programu dokonywany z właściwymi komisjami rady powiatu.

Przedstawiony „Powiatowy program przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy na lata 2023-2025” jest dokumentem otwartym, co oznacza, że w miarę potrzeb i w wyniku ewaluacji zadania w nim zawarte mogą ulegać zmianie.

9. Źródła finansowania Programu

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej finansowany będzie:

- 1) ze środków Powiatu oraz ze środków zewnętrznych;
- 2) budżetu państwa w ramach dotacji na dofinansowanie zadań własnych;
- 3) budżetu państwa na finansowanie realizacji zadań zleconych;
- 4) funduszy organizacji pozarządowych;
- 5) innych programów i grantów.

Szczegółowe określenie wysokości planowanych środków na realizację programu nie jest możliwe ze względu na długi okres obowiązywania dokumentu, brak długookresowych źródeł finansowania, a także wieloletnich dokumentów finansowych określających planowane wydatki powiatu na bieżącą działalność. Zakłada się, że cele i działania strategii będą wyznaczały kierunki finansowania polityki społecznej powiatu i będą uwzględniane przy konstruowaniu budżetu powiatu w kolejnych latach.

Zapisy dokumentu będą również kierunkami starań o pozyskiwanie środków zewnętrznych na finansowanie działalności poszczególnych jednostek.

10. Podsumowanie

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy w Domowej zakłada stworzenie systemu działań wspierających rodzinę w dążeniu do rozwiązania sytuacji kryzysowych.

Mechanizmy przemocy są destrukcyjne dla całej rodziny. Skutki w wymiarze indywidualnym i zbiorowym obserwowane są w aspekcie długofalowym.

Przemoc domowa rzutuje na:

- ✓ zachowania dzieci i młodzieży w środowisku rówieśniczym a szczególnie na wzrost zachowań, pogorszenie się relacji małżeńskich,
- ✓ zwiększenie ryzyka uzależnień,
- ✓ upośledzenie umiejętności wychowawczych,
- ✓ zniekształcenia w postrzeganiu roli mężczyzny i kobiety w rodzinie.

Dlatego też realizacja Programu pozwala na złagodzenie i ograniczenie zjawiska przemocy na poziomie lokalnym poprzez stworzenie spójnego systemu.

Pamiętając, że mechanizmy przemocy zaburzają prawidłowe funkcjonowanie rodziny w sferze emocjonalnej i wychowawczej, realizacja program ma pozwolić na złagodzenie i ograniczenie zjawiska przemocy na poziomie lokalnym poprzez stworzenie spójnego systemu. Możemy to zilustrować następującym diagramem.

SYSTEM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ W POWIECIE GRODZISKIM

